

VERMOGENS- EN SUCCESSIEPLANNING

Brussels Hoofdstedelijk Gewest

be**o**bank
U bent goed omringd

Voorwoord

Vermogens- en successieplanning is een gevoelig onderwerp. Het gaat immers over wie u graag ziet en financieel wilt beschermen, over wat u hebt opgebouwd en wilt vrijwaren voor uw erfgenamen. Door de regelmatig wijzigende en verschillende regionale wetgeving in ons land is het ook een vrij complexe materie. Hierdoor wacht men vaak te lang om een goede vermogens- en successieplanning uit te werken.

Nochtans zijn er tal van redenen om tijdig aan successieplanning te doen, zoals:

- U wilt in alle rust uw vermogen nalaten;
- U wilt vermijden dat er ruzie ontstaat onder uw erfgenamen;
- U wilt uw vermogen op een fiscaal vriendelijke manier overdragen aan uw kinderen.

Met deze brochure willen wij u wegwijs maken in de verschillende planningsmogelijkheden en successietarieven die van toepassing zijn in het Brusselse Gewest. Bij vragen of voor concrete informatie, die van toepassing is op uw familiale en financiële situatie, raden wij aan om contact op te nemen met uw Beobank adviseur of Premium Banker. Indien u dat wenst, kan hij of zij u in contact brengen met een advocaat of een externe adviseur gespecialiseerd in deze materie.

DEEL 1**ZONDER VERMOGENSPLANNING**

1.1	Vermogensrecht tussen partners	6
	De huwelijksvermogensstelsels en andere vormen van samenwonen	6
	Ontbinding van de huwelijksvermogensstelsels door overlijden	7
1.2	Erfrecht	8
	Wie erft wat?	8
1.3	De successierechten	9
	Wanneer is het successierecht van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van toepassing?	9
	Welke tarieven gelden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?	10
	Verminderde tarieven en vrijstellingen	11

1.1 Vermogensrecht tussen partners

Huwelijksvermogensrecht en samenlevingsvermogensrecht

De drie belangrijkste huwelijksvermogensstelsels in het Belgische recht zijn de gemeenschap van aanwinsten, de zuivere scheiding van goederen en de algehele gemeenschap.

Een echtpaar met de Belgische nationaliteit dat altijd in België gewoond heeft, is in principe gehuwd onder een huwelijksvermogensstelsel naar Belgisch recht. Let op! De zaken kunnen anders liggen als de echtgenoten of een van hen een andere nationaliteit heeft of als het echtpaar in het buitenland gewoond heeft.

Het wettelijk stelsel

Het Belgisch wettelijk stelsel dat geldt wanneer de echtgenoten niets anders overeenkomen, is het stelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten. In dit stelsel zijn er drie vermogens: het eigen vermogen van elke echtgenoot en een gemeenschappelijk vermogen.

De aanwinsten (beroepsinkomsten, de inkomsten uit eigen goederen... die worden verkregen tijdens het huwelijk) zijn gemeenschappelijk, terwijl bijvoorbeeld goederen verkregen vóór het huwelijk of goederen die men krijgt tijdens het huwelijk door een schenking of erfenis eigen blijven. Geldsommen die eigen zijn dienen wel voldoende afgezonderd te blijven (op een aparte rekening), opdat er geen vermenging kan plaatsvinden met het gemeenschappelijk vermogen. De vruchten van die sommen zijn in principe wel gemeenschappelijk.

In een huwelijkscontract kunnen clausules worden opgenomen om de langstlevende echtgenoot extra te beschermen, zoals een keuzebeding of contractuele erfstelling.

Het stelsel van de algehele gemeenschap

Bij huwelijkscontract kunnen echtgenoten kiezen voor een algehele gemeenschap. Alle goederen zijn in principe gemeenschappelijk, zowel deze die de echtgenoten reeds hadden vóór het huwelijk als deze die tijdens het huwelijk worden verkregen. In principe komen ook schenkingen en erfenissen in de gemeenschap terecht. In de praktijk komt dit stelsel nog weinig voor.

Het stelsel van de zuivere scheiding van goederen

In het stelsel van zuivere scheiding van goederen kent men geen afzonderlijk gemeenschappelijk vermogen. Alle goederen, zowel deze van vóór het huwelijk als deze verkregen tijdens het huwelijk, blijven eigen.

Men kan dit stelsel moduleren in het huwelijkscontract. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk om een intern gemeenschappelijk vermogen te creëren. In dat intern gemeenschappelijk

vermogen kunnen de echtgenoten bijvoorbeeld de gezinswoning inbrengen.

De echtgenoten kunnen tevens een rechtelijke billijkheidscorrectie opnemen in hun huwelijkscontract. Dit biedt de mogelijkheid voor de benadeelde echtgenoot om bij de ontbinding van het huwelijk door echtscheiding een vergoeding te vragen aan de familierechtbank. De rechtelijke billijkheidscorrectie kan echter enkel uitwerking hebben onder bepaalde voorwaarden, zo is vereist dat het huwelijksstelsel wordt ontbonden door een echtscheiding op grond van onherstelbare ontwrichting.

Een variant op het stelsel van zuivere scheiding van goederen is het stelsel van scheiding van goederen met verrekening van aanwinsten. De vermogens van de echtgenoten blijven ook in dit geval gescheiden, maar bij echtscheiding en/of overlijden zal de ene echtgenoot een vordering verkrijgen op de andere echtgenoot.

De notaris dient de echtgenoten bij het aangaan van een stelsel van scheiding van goederen te wijzen op de nadelen van dit huwelijksstelsel en hen in te lichten omtrent de mogelijke solidariteitsoplossingen.

Wettelijk samenwonen

Personen die besluiten om wettelijk samen te wonen, moeten een verklaring van wettelijke samenwoning afleggen voor de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Net als gehuwde personen, dienen wettelijk samenwonenden ook aan bepaalde verplichtingen te voldoen. Zo gelden de bepalingen omtrent de bescherming van de gezinswoning ook voor hen. Zij dienen bij te dragen in de lasten van het samenleven evenredig met hun mogelijkheden en de schulden aangaan ten behoeve van samenwonen of van de kinderen die zij samen opvoeden, zijn hoofdelijke schulden. Ook al worden deze schulden slechts door één van beide partners aangegaan.

Met betrekking tot de goederen van de partners, kan wettelijk samenwonen worden gelijkgesteld met het stelsel van zuivere scheiding van goederen. Er is geen gemeenschappelijk vermogen, enkel het eigen vermogen van elke samenwonende. Er geldt wel een wettelijk

“vermoeden van onverdeeldheid” voor de goederen die tijdens de wettelijke samenwoning samen worden aangekocht. Deze goederen worden geacht hen elk voor de helft toe te behoren, tenzij anders overeengekomen of bewezen.

Wettelijke samenwoners kunnen een samenlevingscontract afsluiten waarin ze duidelijkheid scheppen omtrent de eigendom van de goederen en waarin ze elkaar meer rechten toekennen.

Feitelijk samenwonen

Feitelijk samenwonen voltrekt zich vanaf het moment dat mensen op hetzelfde adres wonen. Voor feitelijke samenwoners is er geen juridisch kader voorzien in de

wet. Er is geen gemeenschappelijk vermogen, enkel het eigen vermogen van elke partner. Er kunnen wel afspraken gemaakt worden, maar het blijft een conventionele regeling, dewelke niet allesomvattend moet zijn. Feitelijk samenwonenden kunnen hun afspraken ook vastleggen in een samenlevingscontract. Dit samenlevingscontract moet niet in notariële vorm worden vastgelegd, terwijl dit voor een samenlevingscontract voor de wettelijke samenwoners wel vereist is.

Ontbinding van de huwelijksvermogensstelsels door overlijden

Het gemeenschapsstelsel

Bij de ontbinding van een stelsel door overlijden van een echtgenoot zal de gemeenschap in twee helften worden verdeeld. De ene helft zal in principe in de nalatenschap van de overleden echtgenoot vallen, de andere helft komt toe aan de langstlevende echtgenoot.

Hierop zijn afwijkingen mogelijk in het huwelijkscontract, onder meer:

- Beding van vooruitmaking;
- Beding van ongelijke verdeling, automatisch of met keuze.

Het fictieartikel 5 van het Wetboek van Successierechten voorziet in de belastbaarheid van dergelijke bedingen

Ook de eigen goederen van de overledene vallen in principe in diens nalatenschap .

Het stelsel van de scheiding van goederen

De helft van de onverdeelde goederen en alle eigen bezittingen van de overledene vallen in principe in de nalatenschap.

Ook hierop zijn afwijkingen mogelijk in het huwelijkscontract.

1.2 Erfrecht

Wie erft wat?

Eens duidelijk is geworden welke elementen het actief en het passief van de nalatenschap uitmaken, rijst de vraag wie wat erft.

Als de overledene geen testament nalaat, is de wettelijke erfopvolging van toepassing op in principe alle goederen van de nalatenschap, ongeacht hun aard of hun oorsprong, op enkele wettelijk vastgelegde uitzonderingen na.

De rangschikking van de erfgerechtigde bloedverwanten bij de wettelijke erfopvolging is afhankelijk van de 'orde' en de 'graad'. De wettelijke regeling onderscheidt verschillende categorieën van erfgenamen of 'orden'.

Binnen iedere 'orde' wordt voorrang gegeven aan de naaste verwanten. Het aantal generaties tussen de erflater en de bloedverwant bepaalt de 'graad' van verwantschap. Een opeenvolging van 'graden' vormt een 'lijn'.

In bepaalde gevallen kunnen de afstammelingen van een erfgerechtigde diens plaats in de erfopvolging innemen en in diens graad erven (onder meer in geval van vooroverlijden). Dat is wat men 'plaatsvervulling' noemt.

Hiernaast is ook nog rekening te houden met de erfrechten van de langstlevende partner of van de wettelijk samenwonende partner >>

Van deze wettelijke devolutie kan worden afgeweken via testament. Hierbij is wel rekening te houden met de "reserve" van bepaalde erfgenamen (zie verder).

1ste ORDE Afstammelingen

Gelijken in graad erven gelijke delen.
Plaatsvervulling is mogelijk.

2de ORDE Ouders, (half-)broers en (half-)zussen en hun afstammelingen

Overlevende ouder(s): (elk) 1/4de.
Broers en zussen: de rest.
Plaatsvervulling.
Halfbroers en -zussen: kleine kloving.

3de ORDE Ascendenten

Kloving: de ene helft gaat naar de moederlijke lijn en de andere helft naar de vaderlijke lijn.
Binnen elke lijn: dichtste in graad erft.

4de ORDE Zijverwanten (tot de 4de graad)

Kloving en dichtste in graad binnen elke lijn erft.

Echtgenoot/ echtgenote

In samenloop met de afstammelingen: vruchtgebruik van de hele nalatenschap.

In samenloop met andere erfgenamen: vruchtgebruik van het eigen vermogen van de vooroverleden echtgenoot en volle eigendom van het deel van de vooroverleden echtgenoot in de gemeenschap (en van het vermogen dat exclusief tussen de echtgenoten in onverdeeldheid is).

Geen erfgerechtigde bloedverwanten: volle eigendom van de volledige nalatenschap.

De langstlevende echtgenoot verkrijgt daarnaast een 'opvolgend' vruchtgebruik op de goederen die de vooroverleden echtgenoot tijdens het huwelijk geschonken had met voorbehoud van vruchtgebruik. Dit geldt alleen indien de langstlevende echtgenoot op het moment van die schenking reeds gehuwd was met de schenker en indien de schenker dat in zijn testament niet heeft ontnomen aan zijn partner.

Wettelijk samenwonende partner

Is geen reservataire erfgenaam en heeft een zeer beperkt erfrecht. Ongeacht met welke erfgenamen de langstlevende partner in samenloop komt, erft deze het vruchtgebruik of recht op huur van de gezinswoning en vruchtgebruik van de inboedel.

De wettelijk samenwonende partner heeft eveneens een opvolgend vruchtgebruik van de geschonken gezinswoning en inboedel, onder dezelfde voorwaarden als eerder vermeld.

1.3 Successierechten

Brussels successierecht: wanneer van toepassing?

Successierechten

Successierecht wordt in België gegeven in geval van overlijden van een 'rijksinwoner'. Een 'rijksinwoner' is een persoon die zijn woonplaats of de zetel van vermogen in België heeft. De 'woonplaats' verwijst naar het centrum van het gezinsleven en de levensbelangen van de overledene. De 'zetel van vermogen' duidt op de plaats van waaruit de overledene zijn vermogen beheerde. Het successierecht is verschuldigd op het wereldwijd vermogen van de overledene.

Een **recht van overgang** bij overlijden wordt gegeven in geval van overlijden van een niet-rijksinwoner die eigenaar was van onroerende goederen gelegen in België. Het recht van overgang bij overlijden is uitsluitend verschuldigd op de waarde van de onroerende goederen die gelegen zijn op het Belgische grondgebied.

Bevoegdheidsverdeling tussen de gewesten

De successierechten zijn een gewestelijke bevoegdheid. Gezien de tarieven en vrijstellingsregels in elk gewest verschillend zijn, is het van belang na te gaan welk gewest bevoegd is. De heffingsbevoegdheid is als volgt verdeeld tussen de gewesten:

- **in geval van overlijden van een rijksinwoner:** het gewest op de grondgebied waarvan de overledene het langst zijn hoofdverblijfplaats had in de laatste vijf jaar voorafgaand aan zijn overlijden, is bevoegd voor de heffing van de successierechten;
- **in geval van overlijden van een niet-rijksinwoner:** het gewest op het grondgebied waarop de onroerende goederen zich bevinden, is bevoegd. Als de overledene onroerende goederen heeft in verschillende gewesten, is het gewest bevoegd op het grondgebied waar het totale kadastraal inkomen van de onroerende goederen het hoogst is.

Deze principes zijn mutatis mutandis eveneens van toepassing op de schenkingsrechten.

Brusselse successierechten: welke tarieven?

De successierechten kunnen worden berekend van zodra bekend is welk deel van de nalenschap iedere erfgenaam ontvangt. De Brusselse percentages variëren afhankelijk van de verschillende categorieën van erfgenamen, legatarissen of begiftigden. Ze worden toegepast op het netto-aandeel van iedere erfgenaam, legataris of begiftigde, behalve wat betreft de twee laatste categorieën.

- In rechte lijn, tussen echtgenoten of wettelijk samenwonenden >>

Belastingschijf	Tarief in rechte lijn, tussen echtgenoten of wettelijk samenwonenden
0,01€ - 50.000€	3%
50.000€ - 100.000€	8%
100.000€ - 175.000€	9%
175.000€ - 250.000€	18%
250.000€ - 500.000€	24%
> 500.000€	30%

- Tussen broers en zussen >>

Belastingschijf	Tarief tussen broers en zusters
0,01€ - 12.500€	20%
12.500€ - 25.000€	25%
25.000€ - 50.000€	30%
50.000€ - 100.000€	40%
100.000€ - 175.000€	55%
175.000€ - 250.000€	60%
> 250.000€	65%

- Tussen ooms of tantes en neven en nichten >>

Belastingschijf	Tarief tussen ooms of tantes en neven en nichten
0,01€ - 50.000€	35%
50.000€ - 100.000€	50%
100.000€ - 175.000€	60%
> 175.000€	70%

- Tussen andere personen >>

Belastingschijf	Tarief tussen alle andere personen
0,01€ - 50.000€	40%
50.000€ - 75.000€	55%
75.000€ - 175.000€	65%
> 175.000€	80%

Opgelet! Voor de twee laatste categorieën ('ooms of tantes en neven en nichten' en 'andere personen') zijn de percentages van toepassing op de netto-erfdelen van de personen die tot dezelfde categorie behoren. Na de verschuldigde rechten te hebben bepaald rekening houdend met het totale erfdeel van alle leden van dezelfde categorie, wordt de heffing verdeeld tussen deze personen naar verhouding van hun netto-erfdeel.

Verminderde tarieven en vrijstellingen

Het Brussels Wetboek der successierechten voorziet in bepaalde gevallen in verminderingen en vrijstellingen.

De belangrijkste vrijstellingen die het Brussels Hoofdstedelijk Gewest toekent, zijn:

1. Er is geen belasting verschuldigd voor hetgeen verkregen wordt door een door de wet tot de erfenis geroepen erfgenaam in de rechte lijn of tussen echtgenoten of wettelijk samenwonenden, ten belope van 15.000 euro in de laagste belastingschijf.

Het vrijgestelde bedrag wordt voor kinderen van de overledene die de leeftijd van 21 jaar niet hebben bereikt, verhoogd met 2.500 euro voor elk vol jaar dat nog moet verlopen tot zij de leeftijd van 21 jaar bereiken.

Het totale vrijgestelde bedrag wordt ten gunste van de overlevende echtgenoot of wettelijk samenwonende verhoogd met de helft van de vrijstellingen die de kinderen van de overledene die de leeftijd van 21 jaar niet hebben bereikt, genieten.

2. Het netto-deel dat de langstlevende echtgenoot of wettelijk samenwonende verkrijgt in de gezinswoning is vrijgesteld van successierechten (voor de wettelijk samenwonende gelden bepaalde voorwaarden).
3. Bepaalde legaten zijn vrijgesteld van successierecht, bijvoorbeeld legaten aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, aan de Federatie Wallonië-Brussel, aan een ander gewest of een andere gemeenschap van het land en zelfs aan een lidstaat van de Europese Economische Ruimte.

De belangrijkste verminderingen die worden toegekend door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn:

1. De progressieve tarieven die gelden voor de gezinswoning die wordt verkregen door een erfgenaam, legataris of begiftigde in rechte lijn, of door de langstlevende wettelijk samenwonende die geen volledige vrijstelling geniet, worden verlaagd in de eerste belastingschijven, indien aan bepaalde voorwaarden is voldaan.
2. Voor de overdracht van een netto-aandeel in een familiale onderneming geldt onder bepaalde voorwaarden een verlaagd tarief van 3% voor een verkrijging in rechte lijn, tussen echtgenoten of wettelijk samenwonenden, of een verlaagd tarief van 7% voor een verkrijging tussen andere personen.
3. Legaten aan bepaalde verenigingen zonder winstoogmerk en aan private stichtingen vallen onder een verlaagd vast tarief van 25%, of indien aan bepaalde voorwaarden is voldaan, van 7%.
4. Naast deze vrijstellingen en verminderingen, verlaagt het Brussels gewest het percentage met 2% voor de erfgenaam, legataris of begiftigde die minstens drie kinderen in leven heeft die de leeftijd van 21 jaar niet hebben bereikt bij het openvallen van de nalatenschap. Deze vermindering kan echter niet meer bedragen dan € 62 per kind. Deze vermindering bedraagt 4% als de erfgenaam, de begiftigde of de legataris de langstlevende echtgenoot of wettelijk samenwonende van de overledene is. De vermindering mag in dat geval € 124 per kind niet overschrijden.

DEEL 2**PLANNINGSMOGELIJKHEDEN**

Voorafgaande opmerking: steeds rekening houden met de reserve	14
2.1 De roerende schenking	15
De handgift	15
De bankgift (onrechtstreekse schenking)	15
Schenking via een notaris	16
Schenking aan minderjarige kinderen	16
Modaliteiten	16
Wat zijn de schenkingsrechten in Brussel?	18
Familiale ondernemingen of vennootschappen	18
De maatschap	19
Stichting administratiekantoor	20
De private stichting	21
2.2 De onroerende schenking	22
Civiel en fiscaal	22
2.3 De gesplitste aankoop	23
Civiel en fiscaal	23
2.4 Het testament	24
Definitie, vormen en legaten	24
Toepassingen	25
2.5 Generation skipping	26
2.6 De levensverzekering	26
Civiel en fiscaal	26
Toepassingen	26
2.7 De zorgvolmacht	27
2.8 Erfovereenkomsten	27

Voorafgaande opmerking: steeds rekening houden met de reserve

De “**reserve**” is het minimaal aandeel in de nalatenschap gegarandeerd door de wet aan bepaalde wettelijke erfgenamen, de **reservataire erfgenamen** genaamd.

Door de ingrijpende hervorming van het erfrecht, die op 1 september 2018 in werking trad, worden enkel de afstammelingen en de langstlevende echtgenoot nog beschouwd als reservataire erfgenamen. De ascendenten (ouders en grootouders) verloren hun status als reservataire erfgenaam. De reserve van de ascendenten werd vervangen door een onderhoudsverplichting, opgelegd aan de nalatenschap van de erflater, indien hij geen afstammelingen nalaat. Deze onderhoudsverplichting is enkel van toepassing indien de ascendenten behoeftig zijn op het moment van het overlijden of behoeftig worden vanwege het overlijden van de erflater.

Daarnaast heeft de hervorming van het erfrecht het reservataire erfdeel van de afstammelingen beperkt en niet meer afhankelijk gesteld van het aantal kinderen van de erflater.

De **reservataire erfdelen** kunnen schematisch worden weergegeven als volgt:

Afstammelingen	1/2 ^{de} ongeacht het aantal kinderen.
Echtgenoot/ echtgenote	Abstract: 1/2 ^{de} in vruchtgebruik. Concreet: minstens het vruchtgebruik van de gezinswoning en huisraad.

Wettelijk of feitelijke samenwonende partners of bloedverwanten in de zijlijn hebben geen reserve.

De reserve wordt berekend op basis van de “fictieve massa”. Deze fictieve massa bestaat uit wat de overledene bezat op dag van zijn overlijden, vermeerderd met de schenkingen die de overledene bij leven had gedaan.

Bij schending van de reserve bestaat voor de reservataire erfgenamen de mogelijkheid tot “inkorting”. Dit is een vermindering van de eerder gedane schenkingen ten belope van het aandeel dat de reserve schendt.

2.1 De roerende schenking

Handgift

Kenmerken

- Overdracht van 'hand tot hand'
- Met "animus donandi" (wil tot schenken)
- Modaliteiten worden bevestigd in een "pacte adjoint" (onderhandse bevestiging van handgift)

Voordelen

- Geen verplichting tot registratie in België zodat de heffing van de schenkbelasting kan worden vermeden
- Op zich geen fiscaal misbruik

Nadelen

- Enkel geschikt voor roerende goederen die van hand tot hand kunnen gegeven worden.
- Bij overlijden van de schenker binnen een periode van 3 jaar is er toch nog erfbelasting verschuldigd op de geschonken goederen indien de schenking niet vrijwillig werd geregistreerd.
- Gebrek aan notariële akte als bewijsmiddel.
- De handgift heeft geen vaste datum -> aan de hand van een aangetekende verzending van het pacte adjoint kan een semi vaste datum tot stand worden gebracht.
- Niet verzoenbaar met opschortende voorwaarden of voorbehoud van vruchtgebruik.

Bankgift

Kenmerken

- Overschrijving van een bankrekening van de schenker naar een bankrekening van de begiftigde (debitering en creditering).
- Met "animus donandi" (wil tot schenken).
- Modaliteiten worden bevestigd in een "pacte adjoint" (onderhandse bevestiging van bankgift).
- Geen mededeling vermelden op de overschrijving!!!

Voordelen

- Bij gebrek aan vrijwillige registratie in België zal er geen schenkingsrecht moeten worden betaald in België.
- Op zich geen fiscaal misbruik.

Nadelen

- Bij overlijden van de schenker binnen een periode van 3 jaar is er toch nog erfbelasting verschuldigd op de geschonken goederen, indien de schenking niet werd geregistreerd.
- Gebrek aan notariële akte als bewijsmiddel.
- De bankgift heeft geen vaste datum -> aan de hand van een aangetekende verzending van de pacte adjoint kan een semi vaste datum tot stand worden gebracht.
- Niet verzoenbaar met opschortende voorwaarden of voorbehoud van vruchtgebruik.

Schenking voor een notaris

Een roerende schenking kan verleden worden voor een notaris. Indien er geschonken wordt voor een notaris in België, zal er altijd schenkbelasting worden geheven (tenzij een vrijstelling van schenkbelasting van toepassing is).

Voordelen

- Een schenking bij notariële akte is mogelijk voor alle soorten goederen.
- Aan een schenking bij notariële akte kunnen meer lasten en voorwaarden worden verbonden dan bij een handgift of een bankgift.
- De notariële akte heeft een grote bewijskracht. De inhoud ervan is moeilijk aanvechtbaar.
- Een notariële akte heeft een vaste datum die tegenstelbaar is aan de belastingadministratie.

Nadeel

- Als de schenkingsakte wordt verleden voor een notaris, moet deze verplicht ter registratie worden aangeboden, met onderwerping aan het schenkingsrecht (onder voorbehoud van een bijzondere vrijstelling).

Modaliteiten

Schenking als voorschot op erfdeel of buiten erfdeel

- Indien de schenker niets bepaalt wordt iedere schenking aan afstammelingen geacht te zijn gedaan als voorschot op erfdeel. Zo blijft de gelijkheid tussen de erfgenamen bewaard.
- Als de schenker een van zijn erfgenamen wil bevoordelen, kan hij een schenking doen buiten erfdeel.
- Deze schenking mag echter geen afbreuk doen aan het voorbehouden deel van de reservataire erfgenamen. Anders kan iedere benadeelde reservataire erfgenaam inkorting vorderen om de reserve aan te vullen (de reserve werd hoger besproken).

Voorbehoud van vruchtgebruik

- Door het vruchtgebruik van de geschonken goederen bij zich te houden, houdt de schenker het recht het goed te blijven gebruiken en de inkomsten ervan te ontvangen. Er is bijgevolg sprake van een splitsing van de juridische eigendom (blote eigendom) en de economische eigendom (vruchtgebruik).
- Voor bankproducten geeft het vruchtgebruik voornamelijk

Schenking aan minderjarige kinderen

Bij een schenking aan een minderjarig kind moet de schenker steeds rekening houden met het principe dat minderjarige kinderen handelingsonbekwaam zijn. Zij zijn aldus niet in staat om zelf een schenking te aanvaarden. Het Belgische Burgerlijk Wetboek voorziet in de mogelijkheid dat ouders of grootouders kunnen optreden als vertegenwoordiger van de minderjarige kinderen om in hun plaats de schenking te aanvaarden.

Bij gebrek aan (groot)ouders, dient de vrederechter tussen te komen om een schenking te aanvaarden. De vertegenwoordiger van de minderjarige kinderen mag echter niet de schenker zijn.

Verder is het ook mogelijk om aan de schenking een zekere beheerstructuur te koppelen tot wanneer de kinderen een bepaalde leeftijd hebben bereikt (bv. een maatschap). Vaak worden dergelijke beheerstructuren opgezet om het familiaal vermogen en de kinderen te beschermen en hen pas te betrekken bij het beheer van het familiaal vermogen vanaf het moment dat zij een zekere maturiteit hebben. Het is ook mogelijk dat gedane schenkingen nog steeds worden beheerd door de ouders, ook al zijn de begiftigden intussen meerderjarig.

recht op interesten en dividenden. Het kapitaal is in principe van de blote eigenaars.

- De vruchtgebruiker beschikt eveneens over een zeker beheerrecht.
- Het vruchtgebruik is in principe een levenslang recht. Dat betekent dat het recht automatisch uitdooft bij het overlijden van de vruchtgebruiker. De blote eigenaars worden dan volle eigenaars. Deze overgang vindt automatisch en zonder belastingheffing plaats.

Aanwas of terugval van het vruchtgebruik

- Men kan bepalen dat bij het overlijden van de schenker, het vruchtgebruik van de geschonken goederen terugvalt in het voordeel van iemand die de schenker overleeft (bijvoorbeeld de langstlevende echtgenoot van de schenker in geval van een schenking door de twee echtgenoten samen).
- Deze voorwaarde zorgt er m.a.w. voor dat het vruchtgebruik bij het overlijden van de eerststervende echtgenoot, niet uitdooft maar overgaat naar de langstlevende echtgenoot.

- Van aanwas is sprake als beide echtgenoten samen schenken aan hun kinderen met voorbehoud van vruchtgebruik. Van terugval is sprake indien één echtgenoot een eigen goed schenkt aan diens kinderen met voorbehoud van vruchtgebruik.
- Anders dan terugval van vruchtgebruik is de aanwas van vruchtgebruik onder bepaalde voorwaarden vrij van schenk- en erfbelasting.

Last van lijfrente

- Als een effectenportefeuille voornamelijk is samengesteld uit kapitalisatieproducten, heeft een 'gewoon' voorbehoud van vruchtgebruik niet veel nut voor de schenker.
- Om toch inkomsten te kunnen behouden uit het geschonken vermogen kan de schenker bedingen dat de begunstigde hem periodiek (bijvoorbeeld jaarlijks), eventueel optioneel, een bepaalde rente moet uitkeren, berekend als een percentage op de waarde van het geschonkene of een vast afgesproken bedrag (dat kan geïndexeerd worden).
- Let op! Het bedrag van de uitkering die wordt opgelegd aan de begiftigde, moet binnen bepaalde grenzen blijven, afhankelijk van het voorwerp van de schenking. De waarde van de last mag de waarde van het geschonken goed niet benaderen. In voorkomend geval is er namelijk geen sprake meer van een schenking, maar eerder van een verkoop, waarop het verkooprecht verschuldigd is wanneer het een onroerend goed betreft.

Vervreemdingsverbod

- De schenker kan de begiftigde verbieden het geschonken goed te vervreemden, tenzij de schenker hiermee instemt.
- De clausule dekt de meest uiteenlopende vervreemdingshypothese. Ze beoogt met name de verkoop en de schenking van de geschonken goederen, maar ook de inpandgeving, de hypotheekering enz.
- Dit beschermingsmechanisme verzekert met name de schenker van de vrije uitoefening van zijn recht van vruchtgebruik en van de goede werking van de wettelijke of bedongen terugkeer.
- Het vervreemdingsverbod moet evenwel beperkt zijn in de tijd. Doorgaans wordt bepaald dat de clausule haar geldigheid verliest bij het overlijden van de schenker.

Verbod tot inbreng in de huwelijksgemeenschap

- De schenker kan aan de schenking het verbod koppelen om de geschonken goederen in te brengen in een huwelijksgemeenschap of enige andere vorm van gemeenschappelijk vermogen, zodat in geval van echtscheiding of feitelijke scheiding, de ex-echtgenoot of de ex-partner van de begiftigde geen rechten heeft met betrekking tot de geschonken goederen.
- Het is ook mogelijk het verbod uit te breiden tot de inkomsten uit de geschonken goederen. Dit verbod is ook mogelijk als de begiftigde gehuwd is onder het stelsel van de algehele gemeenschap.

- Een dergelijk verbod moet niet noodzakelijk beperkt zijn in de tijd.

Beding van terugkeer bij vooroverlijden

- Bij het overlijden van een begiftigde vallen de aan hem geschonken goederen in principe in zijn nalatenschap. Dat heeft de volgende gevolgen:
 - als de begiftigde ook een rijksinwoner is voor de toepassing van de successierechten, worden er in België successierechten geheven op de geschonken goederen;
 - de geschonken goederen worden eigendom van de erfgenamen of legatarissen van de begiftigde. Het is mogelijk dat de schenkers niet willen dat bepaalde erfgenamen van de begiftigde de geschonken goederen kunnen verkrijgen.
- In geval van een schenking tussen ouders en kinderen voorziet de wet (onder bepaalde voorwaarden) in de terugkeer van de geschonken goederen naar het vermogen van de ouders in geval van vooroverlijden van de begiftigde, als de partijen niets anders zijn overeengekomen (men spreekt dan van 'wettelijke terugkeer'). Bovendien is deze wettelijke terugkeer in principe onderworpen aan successierechten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- Een betere oplossing is een bepaling van 'bedongen terugkeer' te verbinden aan de schenking.
 - De schenker heeft dan de garantie dat de geschonken goederen of de goederen die ervoor in de plaats zijn gekomen, terugkeren naar zijn vermogen in geval van vooroverlijden van de begiftigde.
 - Dit beding van conventionele terugkeer kan eventueel optioneel zijn. De schenker kan dan in geval van vooroverlijden van de begiftigde kiezen of de geschonken goederen naar hem terugkeren dan wel in de nalatenschap van de begiftigde vallen.
 - De bedongen terugkeer van de geschonken goederen is niet onderworpen aan schenkingsrechten, noch aan successierechten.
 - De schenker kan de goederen die het voorwerp hebben uitgemaakt van een bedongen terugkeer schenken aan de erfgenamen van de begiftigde of aan andere personen, met toepassing van het lagere percentage van het schenkingsrecht.

Restschenking (fidei-commis de residuo)

- Een beding van fidei-commis de residuo, ook wel restschenking genoemd, is een mechanisme waarbij de schenker alles schenkt aan een eerste begiftigde en daarbij vermeldt dat bij diens overlijden het restant van de geschonken goederen gaat naar een tweede begiftigde, de zgn. 'verwachter'.
- De schenking moet worden aanvaard door zowel de eerste als de tweede begiftigde.

De tweede schenking wordt fiscaal geacht gekregen te zijn van de oorspronkelijk schenker.

Schenkingsrechten voor roerende goederen

In België wordt er schenkingsrecht geheven bij de aanbieder ter registratie van een schenkingsdocument. Voor schenkingen die zijn vastgelegd in een Belgische notariële akte, is registratie in België verplicht. Ze zijn dus in principe automatisch onderworpen aan het schenkingsrecht, tenzij er een vrijstelling van schenkbelasting van toepassing is.

Zoals de successierechten vallen de schenkingsrechten onder de gewestelijke bevoegdheid (zie hierboven voor de criteria die de verdeling tussen de gewesten regelen).

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest past de volgende percentages toe op schenkingen van roerende goederen:

- In rechte lijn, tussen echtgenoten of wettelijk samenwonenden: 3%;
- Aan andere personen: 7%.

Deze percentages zijn van toepassing op alle schenkingen van roerende goederen, onder voorbehoud van toepassing van verminderingen of vrijstellingen, met name voor familiale ondernemingen.

We wijzen er ook op dat een schenking van roerende goederen onder een opschortende voorwaarde die in vervulling gaat door het overlijden van de schenker, niet onderworpen is aan schenkingsrechten, maar aan successierechten als de schenker een inwoner van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest was op het moment van de schenking en op het moment van zijn overlijden.

Familiale ondernemingen of vennootschappen

Sinds 1 januari 2017 is de schenking van een familiale onderneming vrijgesteld van schenkingsrechten onder verscheidene voorwaarden. Hierna worden sommige daarvan opgesomd.

- De vrijstelling van schenkingsrechten vereist dat er binnen de overgedragen onderneming een reële economische activiteit beoefend wordt van industriële, commerciële, ambachtelijke of landbouwkundige aard of een vrij beroep.
- De vrijstelling geldt alleen voor ondernemingen met een familiaal karakter. Dit karakter is afhankelijk van verscheidene criteria die bij wet zijn vastgelegd.
- Voor de ondernemingen die worden geëxploiteerd in vennootschapsvorm, is vrijstelling slechts mogelijk als de werkelijke zetel van het bestuur van de vennootschap waarvan de effecten worden overgedragen, zich in de Europese Economische Ruimte bevindt.
- Holdings zonder economische activiteit kunnen (gedeeltelijk) van het gunstregime genieten indien aan bepaalde voorwaarden is voldaan.
- De toekenning van de vrijstelling vereist verplicht het verkrijgen van een verklaring die is afgegeven door de Brusselse autoriteiten.

De maatschap

De maatschap is een vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid. Een maatschap is een overeenkomst waarbij 2 of meer personen zich verbinden iets in gemeenschap te brengen met de bedoeling hen een rechtstreeks of onrechtstreeks vermogensvoordeel te bezorgen. Deze overeenkomst kan o.m. benut worden voor het behoud en beheer van een familiaal vermogen.

Schenkers kunnen zo reeds vermogensbestanddelen overdragen aan hun kinderen of andere personen en hierover toch een zekere controle behouden. Die begiftigden krijgen dan niet rechtstreeks de activa maar moeten zich houden aan de regels die daaromtrent gemaakt zijn.

De maatschap heeft een bijzonder soepele structuur, die men kan aanpassen en organiseren volgens zijn specifieke wensen en behoeften.

De maatschap is ten slotte fiscaal transparant. De inkomsten van de maatschap zijn direct belastbaar in hoofde van de vennoten.

Let op! De maatschap zelf houdt geen fiscale voordelen in. Het is slechts een controlestructuur. Om successierechten te voorkomen, volstaat het niet de goederen in te brengen in een maatschap. De inbreng moet ook gekoppeld worden aan een schenking. Het is de schenking die een fiscaal voordeel mogelijk maakt.

Voorbeeld van vermogensplanning door middel van een maatschap:

- Ouders die een vermogen aan hun kinderen willen overdragen, kunnen een maatschap oprichten en het betreffende vermogen inbrengen in ruil voor aandelen in de maatschap.
- In de statuten worden de ouders aangesteld als zaakvoerders. Ze beschikken over alle bevoegdheden voor het beheer, de administratie en de herbelegging van het ingebrachte vermogen en ook voor de vertegenwoordiging van de maatschap tegenover derden. Het is ook mogelijk in de statuten opvolgende zaakvoerders aan te wijzen die de bevoegdheden van de zaakvoerders voor hun rekening nemen na het overlijden van de ouders (of een van de ouders).
- De ouders schenken vervolgens de blote eigendom van het merendeel van hun aandelen in de maatschap aan hun kinderen en behouden zelf het vruchtgebruik van de overgedragen delen in de maatschap alsmede de volle eigendom van enkele aandelen in de maatschap.
- Er wordt aanbevolen in de statuten te bepalen dat het aan de aandelen in de maatschap gekoppelde stemrecht waarvan de eigendom is opgedeeld, toekomt aan de vruchtgebruikers, zodat de ouders de facto de zeggenschap hebben op de algemene vergadering.
- De schenking zal voor een notaris plaatsvinden, met onderwerping aan het schenkingsrecht van 3%.
- Er wordt ook aanbevolen in de statuten van de maatschap te bepalen dat de opbrengsten van het overgedragen

vermogen volledig kunnen (maar niet moeten) worden toegewezen aan de vruchtgebruikers en volle eigenaars van de aandelen in de maatschap, zodat de ouders altijd kunnen beschikken over de opbrengsten van het overgedragen vermogen als ze dat willen.

- Bij het overlijden van de ouders dooft het vruchtgebruik van de ouders automatisch uit, ten voordele van de blote eigenaars (in de schenkingsakte kan bepaald worden dat bij het overlijden van één ouder, de langstlevende ouder eerst het vruchtgebruik van de aandelen in de maatschap van de andere echtgenoot krijgt, zie hoger inzake aanwas of terugval van vruchtgebruik). De kinderen beschikken dan over de volle eigendom van de aandelen van de maatschap. De uitdoving van het vruchtgebruik leidt niet tot de heffing van successierechten.

Sinds 1 november 2018, is een maatschap een onderneming die onderworpen is aan de regels van het Wetboek van Economisch recht.

Dit brengt de volgende verplichtingen met zich mee:

- **Inschrijving KBO-register:** de maatschappen die worden opgericht vanaf 1 november 2018 moeten worden ingeschreven in de Kruispuntbank van Ondernemingen voor de aanvang van hun werkzaamheden. Door deze registratie, ontvangt de maatschap een ondernemingsnummer.
- **Boekhoudkundige verplichting:** de maatschappen worden onderworpen aan de boekhoudkundige verplichtingen. In principe zullen zij een dubbele boekhouding moeten voeren. De ondernemingen waarvan de omzet (exclusief BTW) niet meer dan € 500.000 bedraagt, kunnen deze dubbele boekhouding echter voorkomen, indien zij getrouw en volledig een vereenvoudigde boekhouding voeren, bestaande uit een dagboek, waarin de mutaties op de rekeningen en/of in cash worden weergegeven, een aankoopboek en een verkoopboek. De maatschappen waarvan de omzet wel de drempel van € 500.000 overstijgt, hebben de verplichting om een dubbele boekhouding te voeren.
- **Inschrijving UBO-register:** de maatschap valt binnen de categorie van vennootschappen en moet dus ook een bepaald aantal gegevens van de uiteindelijke begunstigden melden in het UBO-register.

De uiteindelijke begunstigden zullen in principe de zaakvoerders, of mogelijks de aandeelhouders zijn. Indien de aandelen worden aangehouden in blote eigendom en in vruchtgebruik dient gekeken te worden wie effectief de zeggenschap uitoefent. Wanneer deze informatieoverdracht niet wordt nageleefd, kunnen er sancties en administratieve boetes worden opgelegd.

Naast de bevoegde autoriteiten en een aantal instellingen zal ook iedere burger het register kunnen raadplegen, weliswaar tegen betaling van een administratieve kost. Burgers kunnen wel slechts informatie opvragen op basis van de naam van de onderneming of het ondernemingsnummer.

De stichting administratiekantoor

Een stichting administratiekantoor (kortweg: "STAK") is een stichting met een speciaal doel, met name het beheren en het certificeren van vermogensbestanddelen. Een STAK wordt voornamelijk gebruikt voor het certificeren van aandelen.

Bij het certificeren vindt er een overdracht van vermogensbestanddelen plaats aan de STAK in ruil voor certificaten. De certificering impliceert een splitsing tussen de juridische eigendom van de gecertificeerde effecten en de economische rechten die daaraan vasthangen. Het beheer en de stemrechten komen toe aan het bestuur van de STAK (bijv. de ouders).

Voor Belgische fiscale doeleinden heeft de STAK de verplichting de opbrengsten door te storten aan de certificaathouders. Dit is een voorwaarde voor fiscale transparantie. In tegenstelling tot de maatschap kunnen de opbrengsten bijgevolg niet aangroeien bij het vermogen van de STAK.

Door gebruik te maken van een STAK, kunnen ouders reeds vermogensbestanddelen overdragen aan hun kinderen en hierover toch controle behouden.

Certificaten van een STAK kunnen met voorbehoud van vruchtgebruik aan de begiftigden (vb. kinderen) worden geschonken, waardoor latere erfbelasting kan worden

vermeden (zie "De maatschap"). Opbrengsten die aan de vruchtgebruikers werden uitgekeerd en niet werden verteerd, vallen (in principe) in de nalatenschap.

Ook de STAK valt binnen het toepassingsgebied van de wetgeving omtrent het UBO-register (zie "De maatschap") en zal aan de verplichting van registratie van haar UBO's moeten voldoen.

Er is tevens de mogelijkheid om een Nederlandse STAK op te richten, middels een authentieke akte verleden voor een Nederlandse notaris. Deze valt onder de Nederlandse wetgeving.

De private stichting

Een private stichting kan worden opgericht door één of meer natuurlijke of rechtspersonen, om een vermogen aan te wenden ter verwezenlijking van een bepaald belangeloos doel. De goederen die worden ingebracht in de stichting, bij de oprichting of later, moeten bijgevolg worden aangewend voor de verwezenlijking van dit belangeloze doel (bv. het bijeenhouden van een kunstcollectie, het ondersteunen van culturele initiatieven, het onderhoud van een gehandicapt kind, of de verzorging van familiale belangen).

De stichting kan geen materiële winst toekennen, noch aan de stichters, noch aan de bestuurders, noch aan enige andere persoon, tenzij het gaat om de verwezenlijking van een belangeloos doel.

Een oprichting van een stichting vereist het verlijden van authentieke akte voor een notaris. De oprichting kan plaatsvinden bij leven van de stichters of bij testament.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest leidt de inbreng van vermogen bij de oprichting tot de heffing van schenkingsrechten ten belope van 7% (als de stichting wordt opgericht bij leven van de oprichter) of van successierechten ten belope van 25% (als de stichting wordt opgericht bij testament). In bepaalde gevallen is een verlaging van de successierechten tot 7% mogelijk.

Elke inbreng na de oprichting van de stichting op basis van een akte van schenking, een handgift of een bankgift die geregistreerd wordt in België bij leven van de schenker, is onderworpen aan 7% schenkingsrechten.

Inbreng van vermogen op basis van een akte van schenking, een handgift of een bankgift die niet ter registratie aangeboden wordt in België bij leven van de schenker, ontsnapt aan belasting indien de schenker nog in leven is drie jaar na de schenking. Indien de schenker overlijdt binnen de drie jaar na de schenking, wordt de schenking onderworpen aan successierechten ten belope van 25% (verlaagd tot 7% in bepaalde gevallen).

Uitkeringen van een stichting aan begunstigden kunnen ontsnappen aan schenkings- of successierechten indien aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Er wordt sterk aanbevolen hieromtrent een voorafgaande beslissing (ruling) van de Belgische belastingadministratie te vragen.

Alle goederen in het vermogen van een private stichting op 1 januari van ieder jaar vallen, op enkele uitzonderingen na, onder de jaarlijkse taks tot vergoeding van de successierechten, die 0,17% bedraagt.

Stichtingen zijn doorgaans onderworpen aan de rechtspersonenbelasting. Ze kunnen echter in bepaalde gevallen onderworpen worden aan de vennootschapsbelasting, afhankelijk van de activiteiten die worden uitgeoefend met het oog op de verwezenlijking van het belangeloze doel.

De stichting neemt een einde wanneer het belangeloze doel verwezenlijkt is. Voor de vereffening moet echter een beroep gedaan worden op de rechtbank van eerste aanleg.

De Private Stichting valt eveneens binnen het toepassingsgebied van de wetgeving omtrent het UBO-register (zie "De maatschap"), waardoor zij ook de gegevens van haar uiteindelijke begunstigden zal moeten registreren. Dit kunnen de bestuurders, de stichters of de natuurlijke personen in wiens belang de stichting is opgericht, zijn. Er geldt echter een strenger regime voor de toegang tot informatie door burgers. Derden krijgen slechts toegang tot deze informatie indien zij een legitiem belang kunnen aantonen, in verband met het witwassen van geld, financiering van terrorisme of andere criminele activiteiten.

2.2 De onroerende schenking

Civiel en fiscaal

Niet alleen roerende, maar ook onroerende goederen kunnen reeds bij leven worden overgedragen, al dan niet met voorbehoud van vruchtgebruik. Een schenking van een onroerend goed gelegen in België dient verplicht bij notariële akte plaats te vinden, waarbij schenkbelasting betaald moet worden.

De tarieven in de schenkbelasting worden toegepast per schenker en per begiftigde. Het algemeen tarief van de schenkbelasting is een progressief tarief dat varieert in functie van de omvang van de schenking en de graad van verwantschap tussen de schenker en begiftigde.

- **Tarief in rechte lijn tussen echtgenoten en tussen samenwonenden**

Belastingschijf	Tarief
0,01 € - 150.000 €	3%
150.000 € - 250.000 €	9%
250.000 € - 450.000 €	18%
Boven de 450.000 €	27%

- **Tarief tussen alle andere personen**

Belastingschijf	Tarief
0,01 € - 150.000 €	10%
150.000 € - 250.000 €	20%
250.000 € - 450.000 €	30%
Boven de 450.000 €	40%

Daar onroerende goederen in de meeste gevallen een hoge waarde hebben, komt men al sneller in een hogere schijf terecht, waardoor de in totaal verschuldigde schenkbelasting hoog kan oplopen.

Progressievoorbehoud

Daarnaast bestaat er nog een regel in alle gewesten die stelt dat wanneer een onroerende schenking binnen de drie jaar wordt gevolgd door een nieuwe onroerende schenking tussen dezelfde partijen, de waarde van de eerste schenking zal worden toegevoegd aan de belastbare grondslag van de tweede schenking, waardoor men opnieuw sneller in een hogere schijf terechtkomt.

Schenken om de drie jaar beperkt tot de laagste schijven kunnen dan wel een belastingbesparing opleveren.

2.3 De gesplitste aankoop

Civiel en fiscaal

Wat?

De gesplitste aankoop van onroerend goed is een vaak angewende planningstechniek tussen ouders en kinderen. In een dergelijke situatie kopen de ouders het vruchtgebruik van een onroerend goed, terwijl de kinderen de blote eigendom van het onroerend goed aankopen. Opdat de kinderen in staat zouden zijn om de blote eigendom van het onroerend goed te betalen, schenken de ouders vooraf vaak een geldsom aan hun kinderen. Bij het overlijden van de ouders, dooft het vruchtgebruik uit en worden de kinderen de volle eigenaars van het onroerend goed.

Fictiebepaling

Het Brusselse Wetboek der successierechten gaat ervan uit dat een dergelijke gesplitste aankoop tussen ouders en kinderen (toekomstige erfgenamen) in werkelijkheid een legaat aan de kinderen is ten belope van de waarde van de volle eigendom van het gekochte goed.

Om dit vermoeden te weerleggen en de heffing van successierechten bij het overlijden van de ouders te voorkomen, moeten de kinderen bewijzen dat er achter de gesplitste aankoop geen vrijgevigheid schuilgaat. Concreet moeten ze aantonen dat ze hun blote eigendom hebben gefinancierd met hun eigen middelen.

De schenking van de geldsom die nodig was voor aankoop van de blote eigendom voorafgaand aan deze aankoop. Deze schenking kan geschieden bij notariële akte, bij bankgift of bij handgift, zolang zij maar plaatsvindt vóór de gesplitste verkrijging. Wanneer de ondertekening van de notariële verkoopakte wordt voorafgegaan door een onderhandse verkoopovereenkomst (compromis) waarbij de betaling van een bedrag (voorschot, waarborgsom, garantie...) is vereist, eist de belastingdienst dat de bedragen die nodig zijn voor de verkrijging van de blote eigendom volledig zijn geschonken vóór de ondertekening van het compromis.

2.4 Het testament

Definitie, vormen en legaten

Definitie

Een testament is een akte waarbij de erflater voor de tijd dat hij niet meer in leven zal zijn, over het geheel of een deel van zijn goederen beschikt.

Voordelen

- Zo lang hij leeft, blijft de testator eigenaar van de goederen die worden gelegateerd.
- Het testament kan op elk moment herroepen worden (dit geldt voor iedere vorm van testament).

Nadelen

- Successierechten.
- In bepaalde gevallen worden er echter verlaagde successierechten toegepast of wordt er zelfs vrijstelling verleend. Dat is bijvoorbeeld het geval voor de gezinswoning die wordt nagelaten aan de langstlevende echtgenoot of wettelijk samenwonende.
- Het is mogelijk het testament te gebruiken als instrument om zijn vermogensplanning te optimaliseren zonder dat er ooit sprake is van fiscaal misbruik.

Vormen

Het testament kan drie verschillende vormen aannemen:

- **Het notarieel testament**
 - Het notarieel testament is een testament dat is opgesteld voor een notaris in een authentieke akte.
 - Het heeft een grote bewijskracht. Het bestaan ervan en de inhoud kunnen moeilijk aangevochten worden.
 - Het notarieel testament biedt het voordeel dat het wordt bewaard door de notaris die het heeft opgemaakt. De notaris is bovendien verplicht het testament te registreren in het Centraal Register der Testamenten (hierna 'CRT'), zodat de toekomstige erfgenamen het gemakkelijker kunnen terugvinden wanneer de testator overlijdt.
- **Het eigenhandig testament**
 - Het eigenhandig testament moet door de testator met de hand geschreven zijn en voorzien zijn van datum en handtekening.
 - De voordelen van het eigenhandig testament zijn dat het discreet is en eenvoudig, aangezien er geen notaris ingeschakeld hoeft te worden.
 - De bewijskracht is echter beperkt. Het bestaan ervan en de inhoud kunnen gemakkelijker worden aangevochten.
 - Het risico dat het testament verloren gaat is groter. De testator kan zijn eigenhandig testament echter neerleggen bij een notaris. De notaris is in dat geval

verplicht het testament te bewaren en te registreren in het CRT, zodat de toekomstige erfgenamen het gemakkelijker kunnen vinden bij overlijden van de testator.

- **Het internationaal testament**

- Een internationaal testament bestaat uit twee delen: een onderhands testament en een notariële verklaring.
- Dit type testament is vooral nuttig in geval van nalatenschappen met internationale (grensoverschrijdende) bestanddelen.
- Bewaring gebeurt door de notaris

Legaten

- **Algemeen legaat**

- Een algemeen legaat is een testamentaire bepaling waarbij de testator zijn gehele nalatenschap bij zijn overlijden nalaat aan één of meer personen.
- De algemene legatarissen hebben van rechtswege het bezit van de gelegateerde goederen, als er geen reservataire erfgenamen zijn bij het overlijden van de testator en voor zover het een notarieel testament betreft.
- De algemene legatarissen zijn persoonlijk gehouden tot betaling van de schulden en lasten van de nalatenschap van de testator, ten belope van hun aandeel.

- **Legaat ten algemene titel**

- Een legaat ten algemene titel is een legaat waarbij de testator een deel van zijn goederen, (bijvoorbeeld de helft, een derde, al zijn onroerende goederen, al zijn roerende goederen enz.) nalaat.
- De legatarissen ten algemene titel zullen eventueel de afgifte van hun legaat moeten vragen aan de erfgenamen of legatarissen die er het bezit van hebben.
- De legatarissen ten algemene titel zijn persoonlijk gehouden tot betaling van de schulden en lasten van de nalatenschap van de testator, ten belope van hun aandeel.

- **Legaat ten bijzondere titel**

- Het legaat ten bijzondere titel is een legaat waarbij de testator specifieke, welbepaalde goederen legateert.
- De legatarissen ten bijzondere titel zullen eventueel de afgifte van hun legaat moeten vragen aan de erfgenamen of legatarissen die er het bezit van hebben.
- De legatarissen ten bijzondere titel zijn in principe niet verplicht in te staan voor de schulden en lasten van de nalatenschap van de testator, onder voorbehoud van bepaalde uitzonderingen, zoals hypothecaire schulden.

Toepassingen

Divide et impera

Wanneer er enkel erfgenamen zijn in rechte lijn en voor broers en zussen, kan het interessant zijn om de nalatenschap over zoveel mogelijk erfgenamen te spreiden. Dit kan door bijvoorbeeld de nalatenschap te verdelen over kinderen en kleinkinderen. Dit zal leiden tot een vermindering van de erfbelasting als gevolg van de progressieve tariefstructuur. Elke erfgenaam betaalt namelijk erfbelasting op het deel dat die verkrijgt, waarbij telkens opnieuw in de lagere schijf wordt aangevangen.

Ik-opa-testament

Het ik-opa-testament is een testament waarbij de testator (een grootouder) zijn kinderen aanstelt als algemene legatarissen met als last dat ze een bepaald bedrag verschuldigd zijn aan hun eigen kinderen (de kleinkinderen van de testator). De kleinkinderen erven dus een vordering op hun ouders (de kinderen van de testator) die in principe en bij voorkeur pas opeisbaar wordt op het moment van het overlijden van de ouder.

In feite gaat het om een toepassing van het principe van generation skipping (zie hieronder nr. 2.5).

Bij het overlijden van de testator zijn de successierechten in rechte lijn verschuldigd, zowel voor de kinderen als voor de kleinkinderen. De schuld van de kinderen tegenover de kleinkinderen is aftrekbaar in hoofde van de kinderen. De kleinkinderen moeten successierechten op de waarde van hun vordering betalen op het moment van het overlijden van de testator.

Bij het overlijden van de kinderen van de testator zijn de kleinkinderen van de testator successierechten verschuldigd op de nalatenschap van hun ouders, maar hun vordering op de ouders is een schuld die aftrekbaar is van het belastbaar actief.

Duolegaat

Het duolegaat is een legaat, meestal ten voordele van een goed doel dat verlaagde successierechten geniet, onder de last dat de begunstigde legataris de successierechten van de andere erfgenamen en legatarissen betaalt. Vanuit fiscaal oogpunt is deze last niet gelijkgesteld met een legaat ten voordele van de betrokken erfgenamen en legatarissen.

Deze werkwijze is vooral zinvol als de erfgenamen en legatarissen verre familieleden of niet-verwanten zijn en dus onder de hogere percentages van de successierechten vallen.

Door middel van een duolegaat kan men ervoor zorgen dat de erfgenamen en legatarissen netto meer overhouden uit de nalatenschap en tegelijkertijd kan men een goed doel begunstigen.

Er moet – na betaling van de successierechten – wel nog voldoende overblijven voor het goede doel zelf.

2.5 Generation skipping

Hierboven werd reeds vermeld dat ook kleinkinderen kunnen opgenomen worden in het testament, met het risico echter van betwisting door de kinderen zelf. Ook bij schenkingen aan kleinkinderen kunnen de kinderen later soms nog roet in het eten gooien.

Op welke manieren kan er toch fiscaal voordeel behaald worden zonder risico's?

Het nieuwe erfrecht creëerde de mogelijkheid om te schenken aan de kleinkinderen, doch met behoud van de gelijkheid tussen de kinderen. Deze generatiesprong houdt in dat de grootouder rechtstreeks schenkt aan zijn kleinkind (x). Vervolgens verbindt zijn kind (y), ouder van x, zich ertoe

om de schenking aan x te laten aanrekenen op zijn eigen erfdeel. Bij het overlijden van de grootouder is het alsof de goederen waren geschonken aan het kind van de schenker, y, terwijl het kleinkind x de schenking mag behouden. Bij het overlijden van y zal de schenking behandeld worden alsof x deze heeft gekregen van y om de gelijkheid met zijn broers en zussen te behouden.

Bij het overlijden van een ouder kan een kind de erfenis verwerpen. Door toepassing van plaatsvervulling komt diens deel dan toe aan zijn kinderen. Zo wordt er een generatie overgeslagen en wordt er maar éénmaal erfbelasting betaald.

2.6 De levensverzekering

Civiel

Voor wat betreft levensverzekeringen, moet er op civiel vlak rekening gehouden worden met het volgende:

- De verzekeringsprestatie is overeenkomstig het Burgerlijk Wetboek onderworpen aan inkorting en inbreng.
- Het is dus niet zonder meer mogelijk om reservataire erfgenamen via een levensverzekering te onterven!
- Wanneer de wettelijke erfgenamen als begunstigen worden aangewezen zonder bij name te zijn vermeld, is, onder voorbehoud van tegenbewijs of andersluidend beding, de verzekeringsprestatie verschuldigd aan de nalatenschap van de verzekeringsnemer.
- In voorkomend geval is rekening te houden met de wettelijke devolutie of het testament.

Fiscaal

In bepaalde gevallen zijn er successierechten verschuldigd op de sommen, renten en waarden die een persoon kosteloos zal ontvangen op grond van een overeenkomst die een beding te zijnen gunste bevat, zelfs als deze goederen zich niet meer bevinden in de nalatenschap van de overledene op het moment van het overlijden.

Dat is met name het geval, op enkele uitzonderingen na, bij uitkeringen van overlijdenskapitalen als de overledene (A) de verzekeringnemer en de verzekerde was en een derde (B) de begunstigde bij overlijden (verzekering van het type 'AAB').

De uitkeringen van overlijdenskapitalen ontsnappen daarentegen in principe aan successierechten als de verzekeringnemer (A) ook de begunstigde van de polis was en het dus gaat om een beding ten behoeve van zichzelf in geval van het overlijden van de verzekerde (B) (verzekering van het type 'ABA').

Als de overledene gehuwd was onder het wettelijke stelsel van gemeenschap, zullen de sommen, renten en waarden die de echtgenoot kosteloos zal ontvangen, belast worden:

- in hun totaliteit als deze sommen, renten en waarden gefinancierd zijn met eigen middelen van de overledene;
- voor de helft als deze sommen, renten en waarden gefinancierd zijn met gemeenschappelijke middelen van de echtgenoten.

Ze zullen niet belast worden als ze gefinancierd zijn met eigen middelen van de langstlevende echtgenoot.

In bepaalde gevallen kunnen er successierechten verschuldigd zijn op de afkoopwaarde van de verzekering, onafhankelijk van de betaalbaarstelling van de verzekeringsuitkering.

Toepassingen

Er zijn tal van toepassingen m.b.t. levensverzekeringen in de sfeer van vermogens- en successieplanning.

De verzekeringsgift

Om de heffing van successierechten te voorkomen, schenken sommige verzekeringnemers hun rechten aan de begunstigde van de overeenkomst, zodat deze buiten het toepassingsgebied van artikel 8 van het Brusselse Wetboek der successierechten vallen. Daarbij gaat het om de omzetting van een polis van het type AAB in een polis van het type ABA (waarbij de verzekeringnemer ook de begunstigde van de polis is).

Successierechtenverzekering

De successierechtenverzekering laat bijvoorbeeld toe het risico van de periode van 3 jaar na een niet geregistreerde schenking in te dekken.

Om te verhinderen dat het overlijdenskapitaal zelf ook nog eens onderworpen wordt aan erfbelasting kan men een beding ten behoeve van zichzelf tot stand brengen. De begiftigde is dan verzekeringnemer en begunstigde, de schenker is het verzekerd leven.

Verzekering ter waarborg van de conventionele terugkeer

De conventionele terugkeer van het geschonkene bij vooroverlijden van de begiftigde kan worden gegarandeerd d.m.v. een levensverzekering. De begiftigde is dan verzekeringnemer en verzekerde. De schenker is begunstigde.

De uitkering aan de schenker, waardoor het beding van terugkeer wordt gerealiseerd, is onder bepaalde voorwaarden vrijgesteld van erfbelasting.

2.7 De zorgvolmacht

Definitie

De zorgvolmacht is een overeenkomst tussen een op dat moment nog handelingsbekwame persoon (de lastgever) en één of meer personen van zijn keuze (de lasthebber(s)).

De zorgvolmacht heeft als doel een buitengerechtelijke bescherming tot stand te brengen voor het geval de lastgever niet meer over de nodige wilsbekwaamheid beschikt. Op dat moment zal de lasthebber optreden in de plaats van de lastgever voor algemene zaken of voor specifiek bepaalde rechtshandelingen die te maken hebben met de vermogensbelangen van deze laatste. De volmacht geeft hem het recht hem te vertegenwoordigen wanneer hij zelf om gezondheidsredenen niet meer in staat zou zijn om zijn eigen belangen te behartigen.

Kenmerken

- De zorgvolmacht is een vorm van buitengerechtelijke bescherming en kan betrekking hebben op vertegenwoordiging voor het beheer van de goederen, alsook, van de beschermde persoon.
- De beschermde persoon verliest zijn handelingsbekwaamheid niet door de zorgvolmacht.
- De zorgvolmacht zal vaak in werking treden vanaf het moment dat de beschermde persoon wegens zijn gezondheidstoestand niet in staat is zijn belangen van vermogensrechtelijke of niet-vermogensrechtelijke aard

zelf waar te nemen. Een onmiddellijke inwerkingtreding is desgewenst echter ook mogelijk.

- De zorgvolmacht wordt niet automatisch beëindigd indien de beschermde persoon onder een gerechtelijk beschermingsstatuut zou vallen.
- De zorgvolmacht kan worden gecombineerd met een andere lastgevingsovereenkomsten.

Instrument voor vermogensplanning

De zorgvolmacht is een interessant instrument in het kader van een vermogensplanning, aangezien het mogelijk is:

- gedragsregels te bepalen waaraan de lasthebber zich moet houden bij de uitoefening van de zorgvolmacht;
- de voorkeur op te geven van de beschermde persoon wat betreft de bestuurder of de vertrouwenspersoon voor het geval dat de vrederechter een gerechtelijke beschermingsmaatregel zou bevelen;
- de lasthebber de bevoegdheid te geven om de beschermde persoon te vertegenwoordigen bij schenkingen, daden van beschikking ten bezwarende titel (zoals de verkoop van onroerende goederen, de oprichting van en inbreng in een vennootschap), en het aangaan of wijzigen van het huwelijkscontract, op voorwaarde dat de echtgenoot van de beschermde persoon hiermee instemt.

2.8 Erfovereenkomsten

Een overeenkomst over een nog niet opgevalen nalatenschap is in principe verboden door het Burgerlijk Wetboek, behoudens een aantal uitzonderingen. Onder het algemeen principe is het verboden om bij leven een overeenkomst te sluiten met de toekomstige erfgenamen over hun rechten in een toekomstige nalatenschap. Een kind kon bijvoorbeeld niet geheel of gedeeltelijk afstand doen van zijn erfrechtelijke reserve in de nalatenschap van zijn ouders.

De mogelijkheid om een erfovereenkomst te sluiten werd door de hervorming van het erfrecht versoepeld. Hiermee komt het nieuwe erfrecht tegemoet aan de wens van de samenleving, om als gezin een overeenkomst te sluiten met al de vermoedelijke erfgenamen over een nog niet opgevalen nalatenschap om latere conflicten te vermijden.

Sinds het nieuwe erfrecht, is het mogelijk om voortaan een punctuele en een globale erfovereenkomst te sluiten.

Een **globale erfovereenkomst** is een overeenkomst die wordt aangegaan tussen de ouder(s) samen met al de erfgenamen in rechte lijn. Het doel van een globale erfovereenkomst is om een subjectief evenwicht te vinden tussen de erfgenamen. Om dit evenwicht te bereiken

zullen de vroegere schenkingen, eventuele schenkingen in de overeenkomst zelf en de situatie van de vermoedelijke erfgenamen in aanmerking worden genomen. Daarnaast kunnen er andere voordelen aan de vermoedelijke erfgenamen, zoals de kosten van een lange studie of van een huwelijksfeest, in aanmerking worden genomen.

De ondertekening van een globale erfovereenkomst heeft tot gevolg dat de partijen verzaken aan hun vordering tot inkorting en inbreng ten aanzien van de erfgenamen met betrekking tot de reeds gedane schenkingen.

Een **punctuele erfovereenkomst** is een overeenkomst over een welbepaalde schenking of over een bepaald aspect van een schenking. Met een punctuele erfovereenkomst kunnen bijvoorbeeld de schenker en de begiftigde een akkoord sluiten met betrekking tot de waardering van de geschonken goederen om eventuele latere betwistingen te vermijden.

De globale en punctuele erfovereenkomst zijn onderworpen aan zeer strenge formaliteiten, zodat de partijen bewust beslissen tot het sluiten van een erfovereenkomst. Een erfovereenkomst dient te worden opgemaakt bij notariële akte, na het doorlopen van een aantal opgelegde wachttermijnen.

U bent goed omringd

Wenst u meer
informatie?
Neem dan contact
op met uw Beobank
vermogensadviseur.

Beobank NV/SA geeft geen juridisch, fiscaal of successieadvies. Hebt u daarover vragen, kunnen wij u in contact brengen met een advocaat of een externe adviseur gespecialiseerd in deze materie.